

**Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta**

Bakalářská práce

LEOPOLD HILSNER, 19. a 20. století

LEOPOLD HILSNER, 19th - 20th century

Katedra:

Ústav židovských studií

Studijní obor:

Husitská teologie - judaistika

Forma studia:

Prezenční

Vedoucí práce:

ThDr. Pavla Damohorská, Th. D.

Autor:

Jana Špitálská

Praha 2007

Děkuji paní ThDr. Pavle Damohorské, Th.D., za pomoc a poskytnutí konzultací při vypracovávání této bakalářské práce, za její věcné připomínky a trpělivost.

Dále děkuji panu Janu Prchalovi, vedoucímu Klubu za historickou Polnou, za zapůjčení odborné literatury (proces Masaryk) a také děkuji paní Marii Fišerové, průvodkyni v Židovské synagoze v Polné, za poskytnutí cenných informací k tomuto tématu.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „**LEOPOLD HILSNER, 19. a 20. století**“, napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 17. 6. 2007

.....
Jana Špitálská

Obsah práce:

1.	Úvod - zdůvodnění výběru tématu	str. 5
	1.1. Průřez historií židovského národa	str. 7
	1.2. Židé koncem 18. a 19. století ve světě	str. 8
	1.3. Židé v českých zemích	str. 11
2.	Výpověď Mathieua, bratra Alfreda Dreyfuse	str.15
3.	Český antisemitismus	str. 18
4.	Aféra Leopolda Hilsnera	str. 19
	4.1. Proč právě Polná ?	str. 19
	4.2. Historie židovského osídlení města Polné	str. 20
5.	Hilsneriáda	str. 22
	5.1. Několik slov o Anežce Hružové	str. 22
	5.2. Několik slov o Leopoldovi Hilsnerovi	str. 23
	5.3. Vražda Anežky a „Proces kutnohorský“	str. 25
	5.4. Účast profesora Masaryka	str. 31
	5.5. „Proces písecký“	str. 33
	5.6. Smutný konec	str. 34
6.	Pověra versus rituální vražda	str. 35
7.	Závěr	str. 36
8.	SUMMARY	str. 38
9.	Použitá literatura	str. 39
10.	Obrazová příloha	str. 40

1. Úvod - zdůvodnění výběru tématu

Téma, které jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci je nechvalně známá aféra Leopolda Hilsnera.

Nevím, zda-li se tohoto tématu zhostím se ctí, zda-li v něm obstojím, ale s určitostí vím, že se nikdy nevyrovnám s nespravedlností.

... a právě v událostech spojených se jménem Leopolda Hilsnera tuto nespravedlnost, zlobu, zášť i závist proti jedinci a rase vnímám velice silně... vnímám i to, jak je těžké bojovat či obhajovat někoho, když nespravedliví „spravedliví“ se rozhodnou nenaslouchat rozumu a řídí se právě výše uvedenými negativními lidskými vlastnostmi a postoji.

Součástí této bakalářské práce je i obrazová příloha obsahující dobové i současné fotografie, které se týkají tohoto tématu. Byly zvoleny za účelem přiblížení atmosféry.

Možná se ptáte, proč jsem si zvolila zrovna toto téma ke své bakalářské práci. Důvod je prostý. Má matka pochází z malého městečka na Vysočině – z Polné. Už jako dítě, když jsem říkala, že pojedou k babičce a dědovi na prázdniny do Polné, jsem slyšela z mnoho úst: „Jo, to je TA Polná, kde zabili Anežku Hrůzovou!“, Absolutně jsem nechápala, proč mluví o nějaké ženě, kterou neznám a nevím nic o tom, že by byl v Polné někdo poslední době zavražděn.... Vždyť je to takové klidné městečko... a babička s dědou taky nic neříkali...

Nicméně mi toto z dětství utkvělo v hlavě, a když jsem teď po mnoha letech přemýšlela nad tématem mé bakalářské práce, vzpomněla jsem si na své pocity při čtení knihy s touto tematikou, na svou bezmoc tehdy dospívajícího jedinice nad souzeným a odsouzeným Leopoldem Hilsnerem. .. a bylo rozhodnuto.

Vím, že na toto téma bylo zpracováno nejen v České republice, ale i ve světě mnoho knih, statí, úvah, protože tímto nechvalně známým procesem s židovským mladíkem Leopoldem Hilsnerem, který byl obviněn z rituální vraždy, přispěly i Čechy do neuvěřitelné vlny antisemitismu.

Důsledkem onoho monstrprocesu nebyl tehdy jen zmařený život jednoho mladíka z Polné Leopolda Hilsnera, který byl souzen a odsouzen, ale důsledkem i této aféry a jí podobných - příkladně ve Francii nechvalně známá Deyfusova aféra, v Rusku obdobná Beilisova aféra - byla v následujících desetiletích smrt milionů židů v celém světě, a to nejen ve 2. světové válce.

Tyto uměle a násilně vyvolané vlny antisemitismu s následným holocaustem ve 2. světové válce vlastně svým způsobem stále ještě neskončily, pouze se přesunuly momentálně směrem na východ a jsou v transformované podobě stále aktuální.

1.1. Průřez historií židovského národa

Genesis 12,1. uvádí dvě slova¹ zaznamenávající rozhodný okamžik v lidském hledání Boha a v božím hledání člověka. Je to příkaz daný Abramovi (později nazvanému Abrahám a v arabštině Ibráhím). Je to citace úvodu k Abrahámovským náboženstvím, konkrétně k judaismu, a to z knihy: „Bůh a jeho proměny v dějinách náboženství“ od Johna Bowkera².

Tato citace nám v podstatě již napovídá, že historie židů a s tím spojené i židovské dějiny jsou de facto příběhem kolísání počtu a geografického rozložení celého židovského národa ve světě. Jde tu o vlastně neustálý pohyb obyvatelstva.

Nahlédneme-li do odborné literatury zjistíme, že židé jsou jedním z nejstěhovanějších národů v dějinách lidstva. Jejich intelektuální, politické i ekonomické centrum se častokrát přesouvalo z jedné zeměpisné oblasti do druhé. (Teprve zničením téměř celého židovského národa tzv. holocaustem ve 2. světové válce byl dán základ k vytvoření nezávislého státu Izrael, státu, kde tvoří židé většinu obyvatel).

Je také nutné položit si otázku, proč je tento národ dějinně tak pronásledován, tak zkoušen. Z mého pohledu je odpověď jednoduchá:

Židé jsou národ, který si po celá tisíciletí uchoval svou víru, své zvyky a rituály v původní podobě, národ, který setrval ve své víře a odmítl se přizpůsobit vnějším tlakům.

Dalším rysem židovského národa je nejen kladení důrazu na svou víru, ale i důraz na vzdělání a pracovitost, což s sebou samozřejmě nese i dobré ekonomické výsledky, které jsou pak v další fázi tzv. trnem v oku těm, kteří židy sice potřebují, avšak kteří je i za tyto jejich kvality nenávidí.

..... a jsme zase zpět u obyčejných lidských emocí.”

¹ BOWKER, J. *Bůh a jeho proměny v dějinách náboženství*, Praha: KNIŽNÍ KLUB, 2004, str. 174. „Le lek“ (v hebrejštině) „Vstaň a jdi“. Abramovi je řečeno, aby odešel do nové země, kde se z něho stane zakladatel velikého národa a požehnání pro jiné.

² John Bowker (*informace získané z internetu*) býval profesorem na lancasterské univerzitě a děkanem na Trinity College v Cambridgi. V současné době působí na Gresham College v Londýně.

1.2. Židé koncem 18. a 19. století ve světě

Evropští obchodníci, na něž zapůsobily úspěchy židů, se snažili je zapojovat do svých podniků. Vznik židovského kapitalismu v Egyptě a jinde na Středním východě měl podobný vývoj, ale tam museli židé soupeřit s jinými místními menšinami, například s místními křesťany, Řeky, Armény a dalšími³.

Díky změnám v politickém zřízení v Evropě (napoleonské války, republika, císařství a následně opět království) dochází na počátku 19. století k dalšímu vystěhovávání židů z Německa, Francie, Anglie a Španělska, a to převážně do zemí Latinské Ameriky – do Argentiny, Chile, Uruguaye a Brazílie. Jen pro zajímavost, první synagoga v Brazílii byla založena v Belému ve státě Para již kolem roku 1828⁴.

Muslimské země procházely od první poloviny 19. století reformami, tzv. procesem pozápádňování. Menšiny křesťanů a židů se však staly nástrojem intervencí a kontroly západního světa v oblastech velkého strategického a ekonomického významu, což samozřejmě začalo vzbuzovat nevoli místního muslimského obyvatelstva. Postupně se tato averze vůči židům rozšiřovala po celém světě, došlo k popravám nejen v Tunisu, ale i v Maroku, sílily útoky proti židovským komunitám.

Ale vraťme se zpět do Evropy. Jak jsem již uvedla, antisemitský postoj v Evropě sílil a byl bohužel velmi často podporován a posilován lidmi, kteří jinak patřili k intelektuálním špičkám daného národa.

³ BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str.178. Koncem 18. století, kdy se, díky průmyslové revoluci a rodícímu se kapitalismu, začala Severní Afrika a Blízký východ otevírat evropskému obchodu, stalo se samozřejmostí, že se místní panovníci začali obracet na židovské obchodníky, kteří ve středomořském obchodě vždycky působili. Přenesením středisek obchodu do nově vznikajících ekonomicky výhodných oblastí samozřejmě mělo za důsledek i určitý přesun židovských obchodníků do těchto center, kteří i nadále pokračovali ve svých tradičních povoláních. Toto období se dá nazvat i obdobím vzniku nové buržoasie, ve které nemalý podíl měli i židé. Členové této nové buržoasie prosperovali, naučili se rozložit svá aktiva, investovat do nemovitostí doma i v cizině a využívali ochrany diplomatické imunity nebo cizího občanství. Například v Maroku se tzv. „královi obchodníci“ (tudždár as-sultan) těšili zvláštním výsadám, které jim umožňovaly budovat rozsáhlé obchodní podniky.

⁴ BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str. 180-181. Migrace židů probíhala do těchto uvedených zemí dále počátkem 80. let 19. století i z Ruska, kdy se tyto země staly pak v době 1. světové války významnými centry aškenazského židovstva, což byli Židé hovořící jazykem jidiš – zpočátku se mu říkalo lošn Aškenaz – „jazyk Německa“ (situace židů v Rusku se totiž velmi zhoršila po zavraždění Alexandra II. 1. března 1881).

Při počátcích nového „moderního antisemitismu“ tak splynuly různé socio-ekonomické, kulturní i politické aspekty. Právě jedním z hlavních faktorů bylo i postupné rušení izolace židů ve střední a západní Evropě. Vzrůstající přítomnost židů ve velkých městských centrech, jejich společenský vzestup, jejich viditelnost ve světě financí, ale i ve světě umění začaly vyvolávat neadekvátní reakce, které zase vystupňovaly fantastické představy, které však neměly vůbec nic společného s realitou⁵.

V ekonomické sféře dochází v roce 1882 ke krachu Union Générale. Souběžně s touto událostí se schází v Německu, konkrétně v Drážďanech, první mezinárodní antisemitský kongres.

Tato nově vzniklá situace antisemitismu se samozřejmě promítla i do literatury... stala se i ústředním tématem knihy „La France juive“ napsané Edouardem Drumontem (tato kniha vyšla v roce 1886 a další nesčetná vydání následovala).

V roce 1899⁶ zakládá Drumont svou Antisemitskou ligu, ve které právě zdůrazňuje negativní židovskou roli - podíl židovských finančníků v tomto panamském skandálu. A jako by mu toto nestačilo, podněcuje rasovou nesnášenlivost vydáváním antisemitského časopisu „La libre parole“ („Svobodné slovo“).

Není potom divu, že toto vše dává základ téměř hysterickému dění probíhajícímu ve Francii v období od roku 1894 až do roku 1906 a známému ve světě jako tzv. Dreyfusova aféra.

Touto aférou dochází k pomyslnému rozdělení Francie, která vrcholí v roce 1898, kdy uznávaný a francouzský spisovatel Emil Zola na obranu Alfréda Dreyfuse publikuje svůj slavný dopis v tisku v *J'accuse L'Aurore*. K tomuto tématu se ale ještě vrátíme, protože průběh Dreyfusovy aféry je velmi často spojován s aférou probíhající na přelomu století v českých zemích – s tzv. „hilsneriádou“⁷.

⁵ BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str. 186. Židovská menšina, která představovala přibližně 0,3-1% stávající evropské společnosti, tak začala být představována jako temná a tajemná síla, která se všemi ostatními manipuluje, jen aby dosáhla vlády nad všemi národy a židé tak byli líčeni jako destruktivní rasa, a to převážně v Německu a Francii. Vzniká tak nepřímý požadavek potlačit vliv židů tím, že budou donuceni asimilovat se místní společností, což se v tomto případě prakticky rovná jejich úplnému zničení jak po stránce náboženské, tak i etnické a kulturní.

⁶ BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str. 186-7. V tomto roce bankrotuje tzv. „Světová společnost meziocéánského kanálu“, kde většinový podíl měli právě židé.

⁷ BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str. 168. Rasistické přístupy a teorie zaměřené proti židům sílí v celé Evropě, sílí i v Německu a Rakousko-

Jak jsem již dříve uvedla, v Rusku po zavraždění Alexandra II. (1.3.1881) revolucionáři, propukají protižidovské násilnosti, tyto se šíří z Ruska i do Varšavy (dochází k výše zmíněnému exodu židů směrem na západ). S probíhajícími protižidovskými aférami v Německu a Francii tak nezůstává pozadu ani Polsko a Rusko (dokonce i F. M. Dostojevský publikoval řadu antisemitských článků, ve kterých židé byli líčeni jako piccola bestia – odpudivý a otravný hmyz).

Ačkoliv se píše již nové 20. století, v Rusku v roce 1913 probíhá Beilisův proces, kdy se ruské ministerstvo spravedlnosti pokouší dokázat, že židé používají ke svým rituálům křesťanskou krev ..(kolik století nás dělí od středověku a v myšlení lidí se stále nic nezměnilo), což má za následek vyhlášení dne 5. července 1915 „Zákazu publikací v hebrejštině a v jidiš“.

20. století je však také stoletím revolucí a válek. A tak když 1. srpna 1914 vypukla 1. světová válka, ve všech válčících zemích se židé hlásí do armády a pokládají své životy za svou příslušnou vlast. Na čas se i v Rusku, vlivem revoluce v únoru 1917, mění celkem výrazně vztahy mezi židy a režimem. Ruské židovstvo zachvacuje na čas vlna nadšení. Mění se Evropa a s ní se i na čas zmírňuje přístup Evropanů k židovskému národu.

Ale vrátím se zpět k tématu. Když se podíváme opět do demografických tabulek, zjistíme, že za posledních 150 let se asi 7,5 milionů židů (z výše uvedených důvodů) přestěhovalo z jednoho světadílu do jiného (navíc zde byla ještě velmi podstatná migrace v rámci kontinentů).

Uhersku (dokonce v roce 1897 je na základě antisemitského programu zvolen vídeňským starostou Karl Lügner-známý svým negativním postojem k židům).

1.3. Židé v českých zemích

V úvodu jsem se obecně zmínila o historii antisemitismu židů, teď bych na toto ráda navázala v souvislosti s českými zeměmi⁸, ačkoliv toto téma by nemělo být ústředním bodem mé práce.

Historii židů v našich zemích lze datovat do doby raného středověku. Vzhledem k strategické poloze Čech, a tím i křižovatce obchodních cest, je zcela samozřejmé, že židovští obchodníci putující přes Čechy a Moravu ze západu na východ i jih se zde začali usazovat. Praha se stávala centrem obchodu a židům se již za vlády knížete Hostivíta dostávalo vlídného přijetí. Nejen v Praze, ale i na celém našem území tak vznikaly četné židovské osady, první židovská sídliště (nejstarší na území dnešního pražského Újezdu, další v oblasti podhradí Vyšehradu – sídla tehdejších knížat). Tato židovská sídliště sice zanikla, avšak ve druhé polovině 12. století byla založena na pravém břehu Vltavy další židovská osada, která v průběhu téměř tisíciletých dějin židů v českých zemích přetrvala na stejném místě až do současnosti.

Již ve 12. století patřila Praha k centru vzdělanosti, a tento punc se vztahoval i na židy (v té době působí v Praze špičky židovské vzdělanosti). Pražské ghetto bylo v době Jana Lucemburského a Karla IV. ekonomicky silné, a tato jeho prosperita se rovněž odrazila i v architektuře. Toto ghetto bylo již tenkrát chráněno vlastními hradbami se šesti brankami a mělo dvě synagogy – Starou a Novou (později nazývanou Staronová).

V Evropě v té době řádí mor (1680) a nevyhnul se ani pražským židům, umírá přes 3.000 obyvatel Ghetta a následný pogrom podtrhuje ještě požár v roce 1689, který ničí velkou část židovské čtvrti. I přes tyto události však počet židů v Praze díky

⁸ NOSEK, B. a KREJČOVÁ, H., *Židé v Českých zemích*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str.5. Samozřejmě, že v průběhu dějin, postihovaly židy žijící na našem území stejné pogromy jako v okolních zemích. V historických celosvětových souvislostech docházelo i u nás k pronásledování Židů, k jejich vyhánění z královských měst, dokonce v roce 1541 došlo tehdy vládnoucím Ferdinandem I. k vypovězení židů z Českého království. Toto nařízení bylo zrušeno v roce 1567 Ferdinandovým nástupcem Maxmiliánem II. Počátek 16. století i za vlády Maxmiliánova nástupce Rudolfa II. tak lze považovat pro židy žijícím na našem území za tzv. Zlatý věk. Primásem židovské obce je Mordechaj ben Šmu'el Maizl, který je označován za nejbohatšího muže tehdejší Evropy a který svého bohatství rovněž využíval i k povznesení celého českého židovstva. Znovu se tedy stává Praha střediskem evropské židovské vzdělanosti a kultury (v roce 1622 dokonce obdržel vlivný císařův finančník dvorní žid Jakub Baševí - zvaný Jakub Šmiles - od císaře Ferdinanda II. jako první v rakouském mocnářství šlechtický titul, a to s přídomkem z Treuenberga). Také Ferdinand III. stvrzuje již daná privilegia židů na našem území, avšak v této době už můžeme pozorovat zhoršování podmínek.

imigrantům stoupá, a tak kolem r. 1670 má Praha si 12.000 židovských obyvatel a stává se jednou z největších židovských obcí v Evropě. Pražskou obcí je uznána samosprávná organizace, která je nazývána Zemské židovstvo. Zároveň s touto organizací je vytvořena funkce českého zemského rabína, která je později zrušena a nahrazena oblastními rabíny.

Jak je vidět z výše uvedeného, židé měli v té době v Čechách a hlavně v Praze celkem stabilní pozici, což se samozřejmě moc nelíbilo podstatně chudším, avšak křesťanským občanům, a tak když nastoupil na císařský trůn Karel VI. bylo dosaženo toho, že vydal tzv. „Familiantský zákon“, kterým byl povolen v každé židovské rodině sňatek pouze prvorozenému synovi. Ostatní tak byli nuceni opustit zemi.

Další perzekuce židů v monarchii ze strany vladaře přišla s nástupem Marie Terezie, ta totiž při obhajování svého nástupnického práva na trůn v letech 1744-1745 obvinila židy dá se říci z „kolaborace s jejími nepřáteli“ a rozhodla, že židé musí opustit zemi. Toto byla velká diplomatická chyba císařovny. Následovala dlouhá jednání ze strany Anglie a Holandska, až nakonec Marie Terezie odvolala svůj příkaz a povolila v roce 1748 židům návrat, avšak jako kompenzaci požadovala odvod tzv. toleranční daně.

Uvolnění vzniklé situace nastalo až nástupem syna Marie Terezie – Josefa II. Ten vydává tzv. toleranční patenty⁹, kterými zrovnoprávnil židy v monarchii s ostatními obyvateli. Největšího významu však měly tyto toleranční patenty na poli vzdělání. Židé mohou studovat na vysokých školách, mohou zakládat i své vlastní školy s nenáboženskou tematikou v místech, kde je vyšší koncentrace židů.

Přelom 18. století tedy znamená opětový rozvoj židovských obcí v Čechách, a to nejen v rovině náboženské, ale i v rovině vzdělanosti i ekonomiky, dochází vlastně

⁹ NOSEK, B. a KREJČOVÁ, H., *Židé v Českých zemích*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str.10. Od vydání tolerančního patentu přibližně do revoluce v roce 1848 spadá období tříbení názorů nejen vně židovské společnosti, ale i uvnitř jí samotné. Názory židů se uvnitř židovské obce rozcházejí ve dva proudy, židovská společnost je rozdělena na liberály a konzervativce. Koncem tohoto období dochází i v křesťanské společnosti k dalším druhům netolerance, některým křesťanům se nelíbí společné školy pro židy a křesťany, mají strach, že by křesťanské děti mohly být ovlivněny do té míry židy, že by se odvrátily od křesťanství.

k takové době židovského osvícenství - haskaly¹⁰. V Praze je založena škola moderních židovských studií (Wissen-schaft des Judentums).

Spojovacím článkem mezi židy a křesťany se však stává revoluce v roce 1948, kdy společně bok po boku bojují a pokládají své životy za společnou věc, za touhu po svobodě, po změně.

Rakouský parlament v roce 1849 přijímá ústavu, kde židé jsou zrovnoprávněni. Častá antisemitská vystoupení lidské spodiny, která začala bezdůvodně napadat nejen židovské občany, ale i jejich příbytky a obchody, jsou podporovány ještě střední a měšťanskou vrstvou. Pražské Židovské město musí být před útoky střeženo¹¹. Od této nově vzniklé situace se odvrací i pražský arcibiskup, ale strach z konkurence a silné ekonomiky židů je stále příživován mnohými měšťáky na bázi tzv. klerikalizmu, což má za konečný důsledek rezignaci židovského obyvatelstva a následně četnou emigraci židů do Ameriky.

Na území Čech a Moravy jsou v dané době pokrokovější a liberálnější Němci. Nelze se proto divit, že většina židů z Čech se k nim připojuje. Za této situace se dalo předpokládat, že vše je vyřešeno ve prospěch Němců. Židé však smejí nakupovat v Čechách půdu, a tak se samozřejmě židé z ghatt dostávají mezi starousedlíky a do jejich židovských rodin začíná pronikat čeština. Vztah k nabyté půdě je i důvod pocitu sounáležitosti k místu i společnosti. Doba je neklidná.

V celé Evropě sílí averze proti židům a tato vrcholí antisemitskými procesy. Čechy nezůstávají ani v této oblasti pozadu.

¹⁰ BENEŠ, M., *Všeobecná encyklopedie DIDEROT*, DIDEROT, 1999. Haskala je osvícenský směr mezi evropskými židy, který vznikl v 2. pol. 18. stol. S cílem šířit vzdělání a odstranit židovskou izolaci v ghettech. Podnítil pedagogické a náboženské reformy i rozvoj nové hebrejské literatury a vědy, zároveň oživil i zájem o starou hebrejštinu.

¹¹ NOSEK, B. a KREJČOVÁ, H., *Židé v Českých zemích*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995, str. 12. Koncem 90. let v Rakousku narůstá znovu nová vlna antisemitismu, která hbitě prorůstá co Čech, souběžně sílí i německý nacionalismus. Čechům se nedaří prosadit ve vládě své české jazykové požadavky.

V lese Březina u Polné na Českomoravské vysočině je dne 29.3.1899 nalezeno tělo zavražděné Anežky Hrušové. Vzedmutá antisemitská vlna dostává novou sílu.

Z vraždy je obviněn židovský mladík Leopold Hilsner a začíná česká protižidovská aféra (velmi podobná Dreyfusově aféře ve Francii) – známá nejen v tuzemsku, ale i ve světě pod názvem hilsneriáda.

2. Výpověď Mathieua, bratra Alfreda Dreyfuse

Proces s Leopoldem Hilsnerem byl často srovnáván s takzvanou Deyfusovou aférou právě proto, že jednou z příčin obou afér byla ta skutečnost, že se společnost rozdělila na dva nesmiřitelné tábory. V roce 1884 byl kapitán Alfred Dreyfus obviněn z velezrady a odsouzen k doživotnímu žaláři na Ďábelském ostrově.

Podklady celé aféry byly dosti banální. Při jednáních o vojenských člancích rusko – francouzské spojenecké smlouvy se objevilo, že data o novém vyzbrojení francouzského dělostřelectva se dostala do rukou výzvědné služby. Viník se tedy začal hledat mezi dělostřeleckými důstojníky pracujícími v generálním štábu, kteří mohli mít styky s Německem. Kapitán Dreyfus, který byl židovského původu, těmto podmínkám skvěle vyhovoval.

Začala novinářská kampaň lži podněcovaná z kanceláří generálního štábu. Všechny noviny byly nepřátelské nebo se bály. Bylo znemožněno prosadit jediný řádek protestu proti hanebným pomluvám, které se šířily.

První starostí bylo zvolit advokáta. Dreyfuse zastupoval doktor Démange, který po celou dobu aféry stál po jeho boku.

19. prosince bylo zahájeno soudní líčení, téhož dne byly také obžalovací spisy předány advokátu Demangovi a jeho tajemníku. Vědělo se, že ministerstvo války si přeje přelíčení s vyloučením veřejnosti. Demange měl začít svou obhajovací řeč v sobotu v poledne a rozsudek měl být vynesena večer.

Znění rozsudku bylo:

„Odsouzení k doživotní deportaci, jednomyslně“.

Citace: „Věděli jsme však, že dokument, na jehož základě byl můj bratr odsouzen, byl vzat na německé armádě. Jednoho dne, bylo to v dubnu nebo květnu, jsem dostal dopis od doktora Demange, jímž mě žádal, abych k němu co nejdříve zašel...¹²“.

Doktor Demange se dozvěděl od jednoho kolegy v Justičním paláci, kterého tehdy jmenoval, že můj bratr nebyl odsouzen na základě soupisu, ale na základě jiného důkazu, předloženého v poradním sále bez vědomí obhajoby.

¹² DREYFUS, M., *Dreyfusova aféra, jak jsem ji zažil*, ODEON, 1984.

Na základě srovnávací studie Francouzské akademie bylo potvrzeno Gabrielem Monodem, že soupis nebyl napsán kapitánem Dreyfusem. Dali jsme si postupně udělat znalecké posudky, u anglických a amerických expertů. Všichni znalci se shodli na tom, že soupis není dílem kapitána Dreyfuse“.

K objasnění případu, kdo je vlastně oním zrádce napomohla média, která v tomto případě hrála výjimečně kladnou a důležitou roli.

V listopadu 1895 otiskl deník Le Matin kopii soupisu. Toto uveřejnění bylo příčinou nalezení faktického zrádce, protože kdokoliv se s Dreyfusem blíže znal, tak znal i jeho písmo a mohl se tak na vlastní oči přesvědčit, že rukopis otisknutého soupisu skutečně není Dreyfuse.

Podle písma byl zjištěn i pravý zrádce – důstojník francouzské armády major Ferdinand Walsin – Esterhazy. Podle písma jej zjistil i tehdejší šéf Zpravodajské služby, plukovník Georges Picquard¹³.

10. ledna 1898 se konal s Esterhazym vojenský soud. Výsledek byl však znám dopředu – Esterhazy byl později na základě různých odvolání a doplňování v průběhu procesu prohlášen za nevinného. Tato skutečnost však pobouřila nejen prostý lid, který se již odmítl podílet na onom bezpráví, které tímto procesem proniklo na veřejnost, ale pobouřila i pařížskou inteligenci.

Dne 13. ledna 1898 otiskl list L Aurore dopis Emila Zoly adresovaný prezidentu republiky. Tímto dopisem v podstatě nastal zásadní obrat v celé této aféře. Aféra přestala být záležitostí pouze armádní a soudní – stala se tímto záležitostí veřejnou a politickou.

V šlechetném rozhořčení vyprávěl Zola výmluvnými, plamennými slovy na stránkách svého dopisu „Žaluji“.

¹³ DREYFUS, M., *Dreyfusova aféra, jak jsem ji zažil*, ODEON, 1984. Georges Picquard bohužel svůj objev sdělil nadřízeným složkám a ty z důvodů již antisemitsky rozpoutané aféry tohoto plukovníka odsunuli z veřejného dění do Tunisu, a tak ačkoliv byly důkazy průkazné a přímé, se obžalovaným nestal skutečný viník Esterhazy, ale vina byla uvalena právě na objevitele plukovníka Picquarta. Jak je vidět, armáda se přes všechny skutečnosti snažila vše utulát.

Citace části uveřejněného dopisu Emila Zoly:

„Pokud jde o lidi, které obviňuji, neznám je, nikdy jsem je neviděl, nechovám k nim zlobu ani nenávisť. Jsou pro mne pouze podstatou, duchem společenského zla. A čin, k němuž zde sahám, je pouze revolučním prostředkem k uspíšení výbuchu pravdy a spravedlnosti.

Horoucně usiluji jen o jedno: vnést do věci světlo ve jménu lidství, jež tolik utrpělo a má právo na štěstí. Můj plamenný protest je jen výkřikem mé duše. Ať se tedy odváží předvolat mne před porotní soud a ať se vyšetřování koná před zraky veřejnosti. Čekám.“

3. Český antisemitismus

Hilsnerův proces¹⁴ se na prahu 20. století stal ohniskem největšího vzplanutí největšího českého lidového antisemitismu, který byl zdůvodňován náboženskými, po staletí opakovanými argumenty.

Avšak v době, kdy náboženská víra slábla i mezi masami, objevil se antisemitismus nový moderní, tj. rasový. Proti židům v Evropě byla taková obvinění vznášena v každé vlně sílícího antisemitismu od dob křížáckých válek.

K vysvětlení hromadného výskytu tak strašného osočování přispěje snad poukaz na to, že všechny uvedené případy spadají do doby masového stěhování východních, tj. ruskopolských židů do střední a západní Evropy a souvisejí s reakcí místního nežidovského obyvatelstva na tuto migraci. Kdykoli se od nepaměti uprostřed nějakého společenství objevili lidé jiného vnějšího vyzoru a jiné mytologie, vyvolávalo to u domácích instinktivní pocit ohrožení jejich životního stylu a nepřátelství vůči vetřelcům.

¹⁴ ADLER, B., *Boj o Polnou*, LINDA, 1999, str. 4. Proces, vyvolal mocnou a vášnivou odezvu, protože vražda (vražda je vždy na malém městě událost) byla označena za vraždu rituální, založenou na pověře, že židé potřebují k výrobě svého velikonočního nekvašeného chleba (macesu) krev křesťanské dívky-panny. Toto strašné obvinění má původ v prastarých časech, kdy božstvu byly přinášeny lidské oběti.

4. Aféra Leopolda Hilsnera

4.1. Proč právě Polná ?

Roku 1866 se v Polné na krátký čas usadilo pruské vojsko a „rekvírovalo“ z toho mála, co zde bylo. Přivleklo s sebou nevídaného hosta – cholery.

V roce 1867 bylo v Polné sice založeno hejtmánství, ale úpadek města¹⁵ se nedal zadržet. Tento c.k. úřad dbal hlavně o zájmy mocnářství, což se mimo jiné projevilo roku 1874 proměnou židovské školy ve veřejnou dvoutrídňí školu německou. Protože židovských dětí ubývalo, byly sem přijímány i děti české. Škola se pochopitelně stala trnem v oku roztrpčeného českého obyvatelstva.

České uvědomění, oprávněné v době národního obrození, přerůstalo v nacionalismus jako protihráč nacionalismu německého. Okolo Jihlavy se prostíral německý ostrov se svým sebevědomím příslušnosti k vládnoucímu národu monarchie. Polná neměla důvody k sebevědomí, její šance byly na dlouhou dobu zmařené. Podvědomě hledala viníka. Potřebovala někoho ještě více opovrhovaného, na kom by si vynahradila své ponížení. Obyvatelé ghetta se lišili od ostatních, svými zvyky a náboženstvím i vzhledem a jazykem, černí nebo rusí, nosili dlouhé vousy a kaftany. Protože se v jejich starožidovských jménech křesťané nemohli vyznat, dávali jim vlastní více méně zlomyslné přezdívky. V době, v níž se odehrává náš příběh, hlásilo se v Polné ze 338 židů již 198 k Čechům a 140 k Němcům.

¹⁵ ČERNÝ, B., *Justiční omyl*, MAGNET-PRESS, 1990, str. 9. Polná byla zchudlé město na chudé Českomoravské vysočině, odříznuté v zimě od okolního světa a před bídou se lid tohoto kraje utíkal do kostelů a k svatým obrázkům, uctíval křesťanské mučedníky a nenáviděl, co odporovalo církvi, která slibovala věrnou odměnu za pozemské trápení.

4.2. Historie židovského osídlení města Polné

Nejstarší zmínky o židech v Polné se dochovaly z let 1532 a 1562. Nejstarší zmínka o židovském hřbitovu¹⁶ v Polné je zachycena v urbáři roku 1597, existoval však již nepochybně dříve.

Zpočátku se židé usazovali v Polné rozptýleně mezi ostatními obyvateli ve městě. Roku 1623 koupil polenské panství kardinál František Dietrichštejn, který městu roku 1626 udělil nové výsady, z nichž některé se také týkaly židů. Roku 1654 žilo v Polné 10 židovských rodin.

Nový majitel panství Ferdinand Dietrichštejn jim povolil vést obchod všeho druhu, vlastní samosprávu a nařídil jejich přesídlení do Dolní (dnes Nerudovy) ulice. Roku 1682 bylo postaveno prvních 16 židovských domů s jedinou světnicí, komorou, kuchyní a síní.

Židé se tehdy zabývali především obchodem s obilím, vlnou, kožešinami, výčepem piva, vína a lihovin, prodejem koření a tabáku. Roku 1848 byli židé propuštěni z panského poddanství, mohli se volně stěhovat, ženit se a nabývat majetku. Oddělení židovské čtvrti čili eruv se prakticky provádělo Horní a Dolní brankou. Dříve to bývala dřevěná dvoudílná vrata umístěná ve zděném oblouku barokních forem.

¹⁶ ČERNÝ, B., *Justiční omyl*, MAGNET-PRESS, 1990, str. 9. Nedílnou součástí židovského města Polná je také židovský hřbitov rozprostírající se na úzkém svahu se sklonem k východu, těsně při břehu Ochotského potoka nazývaného místně Šlapánka. Lze předpokládat, že k založení hřbitova došlo někdy v 16. století. Zcela nepravidelný tvar hřbitova napovídá o determinaci terénem a postupném rozšiřování plochy. Starší část hřbitova nalezneme v horním západním sektoru a ve středním prostoru. Podle listinných zpráv došlo k rozšiřování v letech 1768 a 1811 – stav k roku 1838 zachycuje katastrální plán. Márnice tehdy byla pouze dřevěná. V roce 1856 byl ke hřbitovu přikoupen svažitý trojúhelný pozemek na jižní straně a konečně na jižní straně v roce 1887 získal areál výsledný tvar, jaký známe dnes. Hřbitov je téměř po celém obvodu ohrazen původně kamennou zdí. V horní třetině východní zdi býval vždy vstup průchozí márnici. Byla to jednoduchá obdélná přizemní stavba se sedlovou střechou a dvěma štíty, uprostřed delších stran prolomená půlkruhově zakončenými dřevěnými dvoukřídlymi vraty. Náhrobky jsou rozmístěny v podstatě po celé ploše hřbitova, přičemž tvoří přibližně 33 velmi nepravidelných řad ve směru západ-východ, tedy kolmo ke svahu, nápísem k severu. Dětskou sekci zřejmě tvořil severovýchodní roh poblíž márnice. Texty na náhrobcích jsou psány přibližně do poloviny 19. století v hebrejštině, potom hlavně německy a česky. Z obvyklé symboliky na židovských náhrobních kamenech, která má vztah k rodu, jménu, zaměstnání a vlastnostem zemřelého, se v Polné uplatňují ruce kohenů, levitská souprava, Davidova hvězda, koruna, strom, květina, srdce, dva lvi, dva jeleni. Jako materiál byla používána místní žula. Celkově se na ploše hřbitova o výměře 3 492 m² nalézá kolem 1300 náhrobků, svědků zašlé slávy někdejší židovské obce v Polné. Nejstarší dochovaný a zjištěný náhrobek pochází z roku 1683, poslední pohřeb byl vypraven v roce 1976 Bedřišce Kratochvílové, rozené Poláčkové. Od poloviny 90. let převzala správu hřbitova Židovská obec v Praze. Polenský židovský hřbitov je chráněnou kulturní památkou evidovanou pod rejstříkovým číslem 5126.

Zásobování vodou obstarávala čtvercová kamenná kašna na Horním náměstí a veřejné pumpy na obou plázcích, ta významnější stojí v dolní části Karlova náměstí pod dvěma vzrostlými lipami dodnes. Původní dláždění veřejných komunikací z nepravidelných plochých kamenů, zvané kočičí hlavy, můžeme i dnes vidět po celém obvodu Karlova náměstí.

Židovské město¹⁷ spadalo v 17. – 18. století administrativně do obvodu vrchnostenského areálu Kateřinov, lidově bylo nazýváno Židák. Celý areál židovské čtvrti se nachází uvnitř Městské památkové zóny Polná .

V květnu 1942 bylo přes Třebíč deportováno z Polné do Terezína a dalších koncentračních táborů celkem 98 židovských obyvatel, z nichž přežilo pouze 5 žen.

¹⁷ KLENOVSKÝ, Jaroslav. Židovské město v Polné. , LINDA, 2000. Polenská synagoga: po vzniku „Židovského města“ se vrchnost smlouvou se židovskou obcí zavázala vystavět od základu novou synagogu z kamene a cihel. Stavba byla dokončena již v listopadu roku 1684 a stála celkem 474 zlatých. Rituální lázeň (mikve) byla vystavěna naproti synagoze v domku čp. 530, kde v sousední budově byl zřízen židovský špitál a v letech 1850 – 1900 zde byla židovská škola. V suterénu byl příbytek, kde také bydlela rodina Hilsnerova. Vedle synagogy byl přistavěn patrový dům židovské obce v přízemí s bytem kostelníka a pekárnou macesů, v patře s bytem rabína, kancelářím židovské obce a rabínskou kaplí. Všechny náboženské a sociální instituce byly soustředěny okolo synagogy. K zásadní přestavbě synagogy došlo roku 1861, kdy byla zbořena klenba, stěna a strop zvýšeny o 1,5 m a vestavěna nová galerie pro ženy se zděným schodištěm. Synagoga sloužila svému účelu do září roku 1941, kdy byly veřejné bohoslužby zakázány. Synagoga postupně chátrala, až se propadla poškozená střecha a strop, počátkem 70. let byly odstraněny zbytky vnitřního zařízení a ženská galerie. Synagoga začala zarůstat náletovými dřevinami a uvažovalo se o jejím zboření. Rekonstrukce byla provedena v letech 1998 až 2000. Slavnostní otevření synagogy, jako Regionálního židovského muzea v Polné, se uskutečnilo dne 5. září 2000.

5. Hilsneriáda

Jak jsem již uvedla, tento výraz označuje černé období našich dějin. Označuje dobu, kdy protižidovskému dění je i v naší zemi popřáno takovému slyšení, že nakonec vyústí v aféru, která přesahuje hranice a navždy se nechvalně zapisuje do historie této země.

5.1. Několik slov o Anežce Hrůzové

Anežka Hrůzová byla dívka, která se stala bez vlastního přičinění, a to posmrtně právě tím spouštěcím motorem celého protižidovského dění v našich novodobých dějinách.

Hrůzovi bydleli na severním okraji Věžničky blízko cesty do Polné v domě č. 32. Anežka Hrůzová, narozená 16. dubna 1879 bydlela s matkou a bratrem v domku o jedné obytné místnosti a prožila celý život na malém prostoru několika čtverečních kilometrů v kraji kolem Polné. Otec František Hrůza zemřel asi před sedmi roky, přinesli ho mrtvého z lesa. Její matka, asi šedesátiletá Marie Hrůzová, neuměla psát. Anežka byla gramotná a měla kontakt se světem malého města. Chodila se do Polné učit šít ke švadleně Prchalové.

Anežka tzv. praktikovala katolické náboženství a její okolí ji znalo jako věřící dívku.

Podle dochovaných dokladů byla Anežka spíše menší postavy, ale byla statná a zdravě vyhlížející. Anežka ovšem nevyrostala v prostředí nezkaleného pastorálního štěstí. Těsný dotek, v němž žili lidé v malé vesnici, vytvářel napětí, některé rodiny vedly mezi sebou spory neboli, jak se tehdy říkalo, navzájem „žili v nevůli“.

Z pěti Hrůzových dětí tři odrostlé, Jiří, Marie a Veronika, se osamostatnily a odešly, doma už jen byli osmadvacetiletý Jan, který někdy chodil na zednické práce, a nejmladší Anežka.

5.2. Několik slov o Leopoldovi Hilsnerovi

Leopold Hilsner bydlel v Židovském městě v sousedství slečny Prchalové ve stejném bloku v domě č. 11.

Leopold Hilsner byl židovský proletář, nikdy o práci příliš nestál, byl nepříliš vzdělaný mladík se základní znalostí čtení a psaní. Četl česky a německy, psal pouze německy, a to s gramatickými chybami.

Leopold Hilsner se narodil 10. července 1876. Jeho otec byl nemanželský syn židovské dívky a křesťanského lesního adjunkta. Otec Leopolda zemřel po mrtvici ve věku 44 let. Marie Hilsnerová, Leopoldova matka, pocházela z rodiny normálních, zdravých lidí, nezatížených dědičnými nemocemi nebo psychózami. Pocházela z chudých poměrů stejně jako její předkové po několik generací. Zdrojem občasné obživy byla malá peněžní odměna od židovských cestujících, které u sebe nechávala přespát. Jinak žila z milosti místní židovské obce. Propůjčený byt Marii Hilsnerové od židovské obce měl několik místností, ale jen jedna z nich byla obyvatelná. Na malém prostoru zde společně přebývali čtyři obyvatelé: Marie Hilsnerová, její dva synové Leopold a Moric a její sestra Jindřiška Bodamská.

Leopold Hilsner žil v dobré shodě se svými rodinnými příslušníky, jen matka mu někdy vyčítala lenost a povalečství.

K židovství měl Hilsner volný vztah, byl lhostejný k náboženským předpisům a závazkům. Byl ochoten dát se i pokřtít, kdyby si to byla přála jeho křesťanská dívka.

Anežka Hružová a Leopold Hilsner se osobně neznali a nikdy spolu asi nemluvili. Měli leccos společného. Žili na společně podobné sociální úrovni, mluvili česky a žili v nedramaticky půvabné kopcovité krajině Českomoravské vysočiny.

Anežka i Leopold žili se svými ovdovělými matkami.

Leopold Hilsner žil v židovském městě v Polné, která byla v roce 1899 zchudlým, pomalu se vylidňujícím okresním městem.

Anežka Hrůzová žila ve vesnici Malá Věžnice neboli Věžnička, která leží asi 3 a půl kilometru na jih od Polné.

Anežčina křesťanská matka byla chalupnice, jejíž rodinu živilo hospodářství s několika kusy dobytka a několika proužky polí.

Leopoldova židovská matka byla zosobněný příklad chudiny z malého českého města, žila z podpory místní židovské obce.

5.3. Vražda Anežky a „Proces kutnohorský“

Anežka Hrůzová byla nalezena jedním z místních školáků v sobotu ráno 1.4.1899.

Pro posuzování vraždy v Březině jako kriminálního případu je také důležitý fakt, co se odehrávalo v době, kdy Anežka zmizela¹⁸.

Jan Hrůza – bratr zavražděné, byl v Polné už na Zelený čtvrtek, ale Anežku nehledal. Chtěl jít časně ráno ke zpovědi do kostela do blízkého Ždírcce, ale na faře ještě všichni spali, a proto se šel vyzpovídat do Polné.

Chování matky Anežky, Marie Hrůzové, ve dnech mezi středou a pátkem není zcela vysvětleno a zavadlo tak příčinu k dohadům a podezření, i když problematických bodů bylo uvedeno více. Podivnou okolností bylo také poranění Anežčiny matky, kterého si všimla, jak Blančina Prchalová, u které Anežka pracovala, tak strážmistr Klenovec. Když se matka konečně objevila v Polné, měla pod pravým okem nápadnou modřinu.

Strážmistr Klenovec, na kterého matka Anežky, Marie Hrůzová, neudělala nejlepší dojem, poslal jednoho ze svých četníků do Malé Věžnice, aby se na místě informoval o Hrůzově rodině.

Protokol uvádí, že zavražděná ležela na dobře ukrytém místě na břiše, obličejem k zemi, s hlavou položenou mezi rukama. Nohy měla ohnuty do ostrého úhlu, tělo bylo zakřiveno do oblouku. Neúplný je výčet poranění, která Anežka Hrůzová utrpěla.

Soudní komise zjistila, že zavražděná měla celou hlavu krví zbrocenou a „spečené vlasy“, ale v protokolu chybí popis řezné rány na krku a známek strangulace. O krvi se v protokolu neříká vůbec nic kromě zmínky, že v pravé srdeční komoře bylo něco málo tmavočervené krve a že levá komora byla úplně prázdná¹⁹.

¹⁸ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 29. Ačkoli Anežka byla pohřešována už od středy, uplynuly skoro dva dny, než Anežčina matka podala hlášení.

¹⁹ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 22. To sugerovalo domněnku, že se o námětu „chybějící“ krve (krev údajně potřebná dle pověr při výrobě macesů o svátku Pesach), který zde byl jen naznačen, neřeklo všechno.

Mezi lidmi, kteří zde stáli v hloučcích, prý jednoznačně převládal názor, že to nemohl udělat nikdo jiný než Leopold Hilsner.

Soudní výslech ve věci vraždy Anežky Hružové se konal už v pondělí. V noci z pondělí na úterý přenocoval Leopold Hilsner naposledy doma. V úterý dopoledne se Leopold Hilsner dostavil k soudu. Úterý nebyl právě vhodný den pro klidné vyšetřování a chladnou úvahu. Za velké účasti publika se konal v Polné pohřeb Anežky Hružové. Mnoho lidí upřímně hořekovalo nad Anežčiným osudem, ale někteří se přišli zúčastnit emocionálního aktu s myšlenkou na pomstu, s odhodláním vyvodit ze zločinu patřičné politické důsledky.

Strážmistr Klenovec Hilsnera zatkl, jak napsal do hlášení, protože jeho údaje o pohybu v inkriminované době jsou lživé.

V běžném řádu věcí nebylo na Hilsnerovi, aby dokázal svou nevinu, nýbrž na vyšetřovatelích, aby mu dokázali, že spáchal zločin. Ale byla otázka, zda pro Hilsnera bude platit běžný řád věcí.

Leopold Hilsner byl ve vězení a podezření, které ho sem přivedlo, úzce souviselo s jeho židovstvím.

Antisemitismus v Čechách podobně jako v jiných zemích měl původ ve dvou základně neslučitelných politických tradicích: měl konzervativní, klerikální inspirátory a vedle nich radikální, revoluční průvodce. Náboženské a teologické zájmy v tehdejších antisemitismu hrály jen podružnou roli. Šlo především o laický, sociální a politický boj.

Do Polné se začali sjíždět antisemitští aktivisté a už začátkem dubna se zájmem sledovali, co přinesou první výsledky u okresního soudu. První svědkové asi zklamali jejich očekávání.

Ke konci týdne, kdy byl zatčen Leopold Hilsner, v Polné nebezpečně vzrostlo napětí, rozdmýchané místními antisemity.

Na počátku agitace proti Židům je jméno českého antisemity Jaromíra Huška²⁰, ale rychle následují jména rakouských propagátorů krevní pověry.

²⁰ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 49. Jaromír Hušek byl vydavatelem a redaktorem časopisu „České zájmy“. Tento časopis vycházel v Praze na Vinohradech a o tendenci tohoto časopisu svědčilo dostatečně motto v jeho záhlaví: „Kupujte jen od křesťanů!“

Mezitím pokračovaly výslechy svědků, kteří měli o Hilsnerovi říci něco významného a pokud možno usvědčujícího. Vedle Huškových „Českých zájmů“, které šířily protižidovské mýty jaksí na okraji české žurnalistiky, nebyl v českých zemích žádný úřední orgán, věnovaný výhradně protižidovské propagandě.

Kromě Anežky Hrůzové poznamenaly osud Leopolda Hilsnera další dvě ženy. První se jmenovala Marie Klímová²¹ a druhá Anna Benešová²². O první není jisto, zdali ji Hilsner vůbec znal, druhou znal intimně, byli milenecký pár.

Leopold Hilsner byl odsouzen na základě několika svědectví, z nichž svědectví Petra Pešáka Leopoldovi Hilsnerovi nejvíce uškodilo. Petru Pešákovi bylo v roce 1899 49 let. Byl ženatý, katolického vyznání, pracoval jako zámečník a přivydělával si nejrůznější drobnou prací anebo obchodem.

Když byl Petr Pešák vyslýchán na okresním soudu v Polné soudním radou Reichenbachem, řekl podle protokolu doslova toto: „Já jsem byl v úterý před velikonočními svátky tohoto roku, dne 28. března 1899, pro měd v Nových Dvorech, a ježto jsem ho málo dostal, šel jsem druhý den do Dobroutova. Stavěl jsem se na cestě u truhláře Tadeáše Večeři na konci Polné a na věži bilo právě 5 hodin, když jsem šel dále k Dobroutovu. Když jsem přišel asi čtvrt hodiny cesty za Polnou k louce Jindřicha Volence, vykonával jsem malou potřebu a tu mi přišlo kouknout k lesu Březině, kam jsem se vždycky díval, ježto jsem tam před lety koupil levně pařezy a hezký peníz jsem vydělal. U Březiny před tím velkým smrkem s obrázkem sv. Anežky stál několik kroků blíže k Polné na pěšince nad úvozem nějaký člověk v šedivých šatech, štíhlé

²¹ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 123. Marie Klímová, dcera domkáře Františka Klímy, se narodila 20. března 1875 v Horní Věžnici, na sever od Polné. Od léta do podzimu v roce 1898 byla nezvěstná. Na konci října roku 1898 se našly její ostatky. Byla zavražděna v lese blízko Polné jako osm měsíců po ní Anežka Hrůzová. Vražda Anežky Hrůzové ožila zcela samozřejmě vzpomínky na zavražděnou Marii Klímovou. V policejním zjišťování a soudním vyšetřování, které následovalo po vraždě Anežky Hrůzové, se v dubnu, v květnu a na začátku června neobjevila jediná zmínka o Hilsnerovi v souvislosti s Marií Klímovou.

²² KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 125. S Annou Benešovou to bylo však jinak. Seznámili se na konci léta 1897 a brzy se stal jejich citový vztah i hluboce intimním. Leopold byl k Anně poután silnou náklonností a chtěl se s ní oženit. Jejich vztah trval déle než jeden rok a mnohé nasvědčuje tomu, že vážnější partner v této dvojici byl Leopold. V druhé polovině září 1898 nastalo mezi milenci odcizení a Benešová se odstěhovala z Polné do Žďáru. Kolem vánoc se Hilsner a Benešová navždy rozešli. (O tomto Hilsnerově vztahu se zmiňují proto, že v další etapě Leopoldova života tato žena hrála celkem podstatnou a z mého pohledu kladnou roli).

postavy a díval se k městu. V pravé ruce držel bílou hůl, kterou měl druhým koncem opřenou do země, jako by se o ni rukou opíral, o tělo ji však opřenou neměl. Já jsem ze svého místa, bylo to asi 600 kroků, naurčito poznával v tom člověku Leopolda Hilsnera, kterého znám od malička, poněvadž u mých rodičů na horním městě v Polné s rodiči bydlel. Také podle postavy a podle pohybů těla jsem Hilsnera dobře poznal“.

Hlavním a nejnešťastnějším rysem obžaloby je konstrukce několika, konkrétně tří pachatelů, která byla uvedena jako oficiální obvinění a už z případu nikdy nevymizela.

V žalobě se nemluví o „rituální vraždě“, ale tvrzení, že vraždu spáchalo „více osob“ a že na místě činu nebyla nalezena žádná krev, která tam za normálních okolností měla být, obsahuje dva předpoklady, na nichž spočívá pomyslný rituální zločin Leopolda Hilsnera jako jednoho ze tří pachatelů, nemůže být přijat bez vážných námitek.

Argumenty znějí takto:

- a) Hilsner byl viděn ve společnosti dvou druhů, s nimiž krátce před vraždou spěchal k Březině.
- b) Hilsner nemá alibi
- c) Hilsner v den vraždy několikrát měnil šaty.
- d) Hilsner u sebe nosil velký nůž, který u něho byl viděn den před vraždou.
- e) Hilsner je totožný s mužem, kterého u Březiny viděla Vomelová.
- f) Hilsner popíral, že měl šedivý oblek, a zvláště popíral, že měl šedivé kalhoty.

Kutná Hora se chystala zahájit své největší justiční představení .

Na proces s Leopoldem Hilsnerem se dá z jednoho hlediska nazírat jako na střetnutí politických žvlů, které v Čechách už několik let vedly ostrý boj. V osobní rovině byla výrazem tohoto střetnutí konfrontace dvou mužů, obhájce obžalovaného Leopolda Hilsnera Dr. Auředníčka a právního zástupce Hružovy rodiny JUDr. Baxy.

Dr. Auředníček měl jasnou morální převahu, která však jeho klientovi nepřinesla žádný praktický užitek. JUDr. Karel Baxa (ročník 1862), zevnějškem a vystupováním vyzařoval sebevědomí. Měl kulatou hlavu, vysoké čelo, na očích úzký cvikr a ve tváři klid dobrého rozmaru a sebejistoty. Vedle JUDr. Karla Baxy vypadal Dr. Zdenko Auředníček jako nenápadný, zdrženlivý gentleman.

Jedním z posledních svědků v kutnohorském případě Leopolda Hilsnera byla právě Anna Benešová, která podala upřímnou a detailní zpověď. Ze svědectví Anny Benešové vyšel Leopold Hilsner jako normální rozumný člověk beze sklonu k perverzním choutkám a násilným dobrodružstvím. Jak ho Benešová vyoportrétovala, podobal se v poslední fázi jejich vztahu spíše dotěrnému nápadníkovi než smrtelně uraženému milenci, který chystá krvavou pomstu.

Nálada v soudní síni však byla čím dál tím uvolněnější a nekontrolovanější a zcela jasně nepřátelská k obžalovanému a jeho obhájci. Sugescie rituální vraždy postupně ovládala většinu přítomných. Někteří svědkové předstupovali před soud ve stavu jakéhosi svatého nadšení, povzneseni tím, „že také oni mohou přiložit polínko k upálení na hranici“.

Na sobotu dne 16. září 1899 byl v Kutné Hoře ohlášen rozsudek nad Leopoldem Hilsnerem a ve městě byla patrná atmosféra vzrušeného očekávání. V parku před budovou krajského soudu a v přilehlých uličkách se shromáždily stovky lidí. Strážci pořádku nevyklučovali veřejné demonstrace.

Vrchní poradce oznámil, že na první otázku o Hilsnerově vině porotci odpověděli záporně jedenácti hlasy proti jednomu, na druhou, eventuální otázku odpověděli kladně všemi dvanácti hlasy. Prohlásili Hilsnera vinným, že aktivně spolupůsobil při vykonávání vraždy Anežky Hružové, kterou zákeřně spáchalo několik pachatelů.

Leopold Hilsner byl odsouzen ve čtvrt na sedm večer v sobotu 16. září. Byl odsouzen k trestu smrti provazem²³ a k náhradě za pohřebné ve výši 92 zlatých.

²³ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 213. Leopold Hilsner byl tedy odsouzen 16. září k trestu smrti a jen týden předtím byl Alfred Dreyfus v podobném procesu, který probíhal ve Francii, odsouzen k deseti letům vězení.

Odsouzení Leopolda Hilsnera jako rituálního vraha Anežky Hružové nezůstalo malou českou aférou. Po Vídni mu rychle věnovala pozornost jiná velká evropská města.

Vražda Anežky Hružové byla stokrát vylíčena v rychle kolujících letácích a opěvována v desítkách balad, skládaných na způsob kramářských písní, jiné zase vyzývaly k bojkotu židovských obchodů:

*Nekupujte u Židů
Cukr, kafe, mouku,
Zabili nám Anežku,
Modrookou holku.*

Krátce po rozsudku se Leopold Hilsner přiznal²⁴ a uvedl jména svých dvou společníků, přičemž jeho doznání jen bylo dokladem jeho zoufalé snahy vymknout se z oprátky. Hilsner vybásnil scénáři, které vyhovovalo základní konstrukci obžaloby, ale jeho samého kompromitovalo co nejméně.

²⁴ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 227. Dny po vyhlášení rozsudku prožíval Hilsner v depresi, pláči a jeho spoluvězni se jen bavili na jeho účet za účelem vytržení z vězeňské nudy.

5.4. Účast profesora Masaryka

Roku 1899 se do případu vložil profesor Masaryk, který tehdy netušil, že zahajuje jeden z největších bojů své kariéry. V roce 1899 bylo profesoru Masarykovi²⁵ 49 let.

Masaryk své rozhodnutí protestovat proti kutnohorskému procesu učinil v posledním týdnu října. Masaryka přesvědčilo, že právě na případě vraždy v Polné a odsouzení Leopolda Hilsnera musí demonstrovat nesmyslnost krevní pověry. Na základě toho vydal Masaryk brožuru²⁶ pod názvem „Nutnost revidovati process Polenský“, kde se podrobně věnuje především „důkazům“ proti Leopoldu Hilsnerovi, které ho měly usvědčit z viny v kutnohorském procesu.

Masaryk se snažil rozbořem procesu odčinit hanbu naší žurnalistiky české a rakouské, která lživým a štvavým líčením Dreyfusovy aféry připravila „českou a rakouskou dreyfusiadu“ a dokázat, že proces v Polné se odehrál pod antisemitským tlakem a jeho pověrou o rituální vraždě.

Brožurou, žádající revizi kutnohorského procesu, si profesor Masaryk vysloužil nepřátelství protižidovských radikálů. S prudkou reakcí antisemitů na brožuru o polenském případě Masaryk jistě počítal. Sotva však očekával, že se proti němu pod vlivem antisemitské a nacionalistické agitace vzbouří velká část studentů.

Studenti měli mnoho námitek proti Masarykovi jako bořiteli národních mýtů a antisemitismus byl snadný katalyzátor, který urychlil výbuch jejich nespokojenosti. Děkan filosofické fakulty Václav Emanuel Mourek doporučoval Masarykovi, aby přechodně zastavil přednášky, a udělil mu za tím účelem osmidenní dovolenou.

Masaryk začal znovu přednášet v pondělí 27. listopadu. Na univerzitě bylo stále nervózní ovzduší a děkan Mourek se snažil zabránit dalším demonstracím neobvyklým způsobem: sám kontroloval před posluchárnou studentské indexy a vpouštěl pouze Masarykovy posluchače.

²⁵ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 237. Masaryk byl jednou z nejspornějších postav veřejného života. K Masarykovi se málokdy vázaly neutrální pocity. Měl buďto stoupence, nebo odpůrce, některé z nich drsně nepřátelské až k hranici vulgárnosti.

²⁶ MASARYK, T.G., *Nutnost revidovati process Polenský*, PRAHA, 1899, str. 269. Tato brožura obsahuje přesné poznámky z tehdy probíhajícího soudního procesu.

Když profesor Masaryk přišel na univerzitu příští den, znova se sešli demonstranti na dvoře Klementina a pokřikem rušili jeho přednášku. Masaryk se přesvědčil, že jako učitel nemá záruku normálních pracovních podmínek, a přednášky sám zastavil. Pro zbytek roku nepřednášel a 4. ledna mu děkan Mourek k velké nespokojenosti mnoha studentů udělil dovolenou až do konce semestru.

Masaryk slyšel pokřik demonstrantů, četl urážky anonymů a antisemitů a octl se jako obžalovaný před soudem. Byl souzen za to, že se kriticky vyjadřoval o soudním procesu, s jehož výsledkem byl JUDr. Karel Baxa nadmíru spokojen.

Rituální legendě, která přes občasné známky chřadnutí demonstrovala, že má tuhý život, mohl zasadit rozhodující ránu chystaný proces v Písku. Všechno nyní záleželo na tom, jak budou postupovat písecké orgány, kterým připadl znova úkol projednat a dořešit polenský případ 25. října 1900.

Do připravovaného píseckého procesu²⁷ byla předem zabudována domněnka o několika židovských pachatelích, ale nyní už s formálním odmítnutím motivu rituální vraždy. Z Hilsnera spolupachatele rituálního zločinu se stal Hilsner sexuální maniak.

Dalším z důležitých momentů píseckého procesu byla myšlenka možné viny Leopolda Hilsnera na vraždě Marie Klímové zavražděné jen pár měsíců před vraždou a nalezením Anežky Hružové.

²⁷ KOVTUM, J. *Tajuplná vražda*, SEFER, 1994, str. 372. Soudní řízení kutnohorského případu spočívalo na rituální pověře, ale přitom bylo dovoleno pouze nepřímou a neoficiálně vydávat rituální pohnutku za zjištěný motiv zločinu.

5.5. „Proces písecký“

Písek měl roku 1900 něco kolem 13 000 obyvatel a asi 900 domů a měl v té době statut dnešního krajského města.

Písecký proces²⁸ byl bez mála stejný jako proces kutnohorský, jen v doplněné verzi. Státní zástupce Malijovský prohlašoval, že mezi vraždami Anežky Hrůzové a Marie Klímové jsou jasné shody, museli obě vraždy spáchat titíž pachatelé. Dokáže-li se Leopoldova vina na vraždě Marie Klímové, pak musí být podle stejné logiky prohlášen za vinného i v případě Anežky Hrůzové.

Při vynesení druhého rozsudku byl Leopold Hilsner vportrétován v nejlepším případě jako jeden z osnovatelů zločinného spiknutí, v nejhorším případě jako vrah dvou žen.

Státním zástupcem byly uvedeny důvody, které měly opravňovat k podezření, že Hilsner je vinen na vraždě Anežky Hrůzové. Hilsner často chodil do Březiny, Hilsner prý znal Anežku Hrůzovou, podle svědků se Hilsner osudného dne ubíral k Březině, a že v rozhodné době byl viděn na místě činu.

Kdyby písecké soudní řízení uznávalo převahu důkazů nad dohady a emocemi, musel by Hilsnerův obhájce Zdenko Auředníček nutně zvítězit. Ale tento hodnotový klíč v Písku neplatil a Zdenko Auředníček, stejně jako v Kutné Hoře, musel svádět nerovný boj.

Ve středu 14. listopadu roku 1900 byl Leopold Hilsner podruhé odsouzen k smrti.

²⁸ ČERNÝ, B., *Justiční omyl*, MAGNET-PRESS, 1990, 79. Úřední příprava píseckého procesu probíhala takto: dne 28. března 1900 došlo vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze dobrozdání lékařské fakulty o příčině smrti Anežky Hrůzové. Po krátkém váhání a formalitách zrušil nejvyšší a kasační dvůr dne 25. dubna 1900 kutnohorský rozsudek a svěřil případ k novému vyšetření a posouzení porotnímu soudu u krajského soudu v Písku. Na Hilsnera měla být podána žaloba, že zavinil smrt a Hrůzové a M. Klímové a že se dopustil nactiutrhání J. Erbmann a S. Wassermann tím, že je lživě označil za spoluviníky.

5.6. Smutný konec

Nebylo bojovnějšího obhájce, než byl právě Masaryk, který se ale nikdy veřejně nevyjádřil k samotnému osudu Leopolda Hilsnera. Masarykovo úsilí spočívalo ve snaze očistit židovské spoluobčany z nařčení o rituální vraždě. V první řadě myslel především na českou inteligenci a českou žurnalistiku, která svou bezhlavostí, vášnivostí a surovostí židům křivdila.

Leopold Hilsner byl omilostněn²⁹ po 18 letech trestu. Po propuštění vedl skrytý nevýznamný život, jaký by byl vedl bez přerušení, kdyby nebyla v lese nalezena zavražděná Anežka Hružová. Změnil si jméno z Hilsnera na Hellera, žil v Praze a ve Vídni. Udělení milosti zbavilo Hilsnera strachu o život, ale ponechalo mu stigma zločince.

Leopold Hilsner zemřel 9. ledna 1928 v Rothschildově nemocnici ve Vídni, opět tak málo významný.

Na pohřeb přišlo jen málo lidí, mezi nimi byl i jeho obhájce Zdenko Auředníček, který se s ním rozloučil i článkem v novinách pod názvem: „Můj klient Leopold Hilsner.“

²⁹ ČEJKA, PhDr., J. a kolektiv, *Polná 1242-1992*, Městský úřad v Polné, 1992, str. 120. Osvobození Leopoldu Hilsnerovi přinesla milost císaře Karla I. V roce 1918.

6. Pověra versus rituální vražda

Historie dává na otázku rituální pověry odpověď.

Katolický kněz Elphége Vacandard, autor francouzské studie o rituální pověře napsal, že není jediného případu tohoto druhu, který by byl historicky dokázán.

V historii rituálních zločinů není známo jediné doznání, které by nebylo vynuceno mučením.

7. Závěr:

Nakonec této mé práce bych se pozastavila nad faktickým dopadem a zneužitím nechvalně známé „hilsneriády“ a podobných procesů , a to nejen ve 2. světové válce

Vrátíme-li se k začátku tzv. Hilsnerova případu a jemu podobným, musíme říci, že čas od času, když slábly jiné argumenty, objevily se antisemité s rituálními vraždami, pověrami.

Také stále se v různých intervalech vracel i Hilsnerův případ, zvláště v době, kdy byla opět u Polné zavražděna kolem roku 1920 Marie Pytlíková, objevil se opět pokus vykonstruovat další antisemitský případ³⁰, avšak naštěstí v tomto případě nedošlo k žádnému procesu.

Antisemitismus se stává v třicátých letech ventilem na současnou hospodářskou a politickou situaci, do celé české i německé společnosti začínají prorůstat názory nacistů na židovskou otázku.

Vraždy v Polné slouží rovněž jako propagandistická záminka J. Streicherovi, vydavateli antisemitského časopisu v Mnichově „Stürmer“. Tento časopis spolu se svým vydavatelem nese obrovskou spoluzodpovědnost za tragedii Židů ve „Třetí říši“. Tento časopis uveřejňuje v roce 1937 nechvalně známý obrázek rituální vraždy Anežky Hružové³¹.

Faktem zůstává, že po skončení 2. světové války se i tento vydavatel dostává před mezinárodní tribunál do Norimberka a je tímto mezinárodním tribunálem souzen a odsouzen z svou spoluvinu na nacismu. Spolu s dalšími válečnými zločinci je i popraven.

³⁰ ČEJKA, PhDr., J., *Polná 1242-1992*, Městský úřad v Polné, 1992, str.120 . Vzpomínky na hrůzný čin přežívaly v mysli Polenských a celé tehdejší společnosti po dlouhou dobu.

³¹ V Městském Muzeu v Polné je uchováván rukopis místního učitele a spisovatele pana Břetislava Réricha (shodou okolností vlastní dnes jeho dům můj strýc s rodinou) „Židé v Polné“, kde tento popisuje celkem objektivně dějiny polenských Židů i období hilsneriády.

Budeme-li tedy bilancovat, neměli bychom zapomenout na očistu, a to nejen morální jednoho člověka, jedné oběti – Leopolda Hilsnera, ale měli bychom si však uvědomit historickou nutnost právě tohoto očištění.

Každá společnost, a to nejen ta naše, by neměla mít ve svých základech žádné neočištěné oběti, a netýká se to jenom židů, týká se to i obětí v průběhu 2. světové války i poválečného období, i obětí zavražděných v obdobných procesech v době ranného socialismu a komunismu.

A zde na úplný závěr chci říci:

„Nebudou-li všichni členové jakékoliv společnosti plně svobodní a rovnoprávní, nebude svoboden nikdo z ní!“

8. SUMMARY

In 1888 Polná became famous, but not in a nice way, for the case of an alleged ritual murder of Anežka Hrušková when a young boy from Polná was unjustly accused for that crime. The most infamous anti-semitic political trial in Europe was the Dreyfus Affair in France (1894 - 1906), which has often been compared to The Hilsner Affair. In both cases the main point of these affairs was the religious intolerance.

When we look back through History, we can see that Jews are one of the most nomadic nations in History. Their intellectual, political and also economical centre used to move from one place to another, till the destruction of the Jewish nation. The Nazi racial persecution in 1939 - 45 brought a tragic end to the existence of the Jewish community when many Jews were deported to the concentration camps. Many did not survive the ordeal.

It is necessary to ask why this nation is so persecuted and tested as well. My opinion is that the reason is that Jews are a nation, which never lost their rituals and beliefs. If we think about it, we should not forget about the purification - not only of one boy - Leopold Hilsner, but to realize the historical need of this purification.

When we look back to The Hilsner Affair and to affairs similar to his we sometimes have to say when the arguments get weak, the result is antisemitism with all its superstitions come up.

At the end I would like to sum it up by when members of a community can not be free and equal then nobody from that community can be free.

9. Použitá literatura:

1. ADLER, Bruno. Boj o Polnou. *LINDA*, 1999.
2. BARNAVI, E. *Atlas univerzálních dějin židovského národa*, Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995.
3. BENEŠ, M. a kolektiv, *Všeobecná encyklopedie DIDEROT*, DIDEROT, 1999
4. ČEJKA, PhDr., Jiří a kolektiv, *Polná 1242-1992*, Měst. úřad v Polné, 1992.
5. ČERNÝ, Bohumil. Justiční omyl. *MAGNET*, 1990.
6. ČERNÝ, Bohumil. Vražda v Polné. *MAGNET*, 1968.
7. DREYFUS, Mathieu. Dreyfusova aféra, jak jsem ji zažil. *ODEON*, 1984.
(překlad Eva Musilová)
8. KLENOVSKÝ, Jaroslav. Židovské město v Polné. , *LINDA*, 2000.
9. KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda – Případ Leopolda Hilsnera. *SEFER*, 1994.
10. MASARYK, T.G., profesor. Nutnost revidovati process Polenský. *Praha*, 1899.
11. NOSEK, Bedřich a KREJČOVÁ, Helena. Židé v Českých zemích. *Nakladatelství VICTORIA PUBLISHING, a.s., 1995.*
12. FRANKL, Michal. The background of the Hilsner case. *Judaica Bohemiae* 36., 2000, 34 – 118.
13. Encyklopedie Judaica. Keter, vydání CD – ROMu, 1997

(Dále byly použity tzv. informační a propagační letáky:

Vražda v Polné: vydalo Židovské muzeum v Praze ke 100. výročí Hilsnerovi aféry v r. 1999

Polná na Českomoravské vysočině: vydalo město Polná v r. 2002)

Pro obrazovou přílohu byly použity mé fotografické snímky³², dále snímky paní Ludmily Vomlelové a pana Jiřího Rathauského, fotografií žijících v Polné, a dále upravené kopie historických pohlednic z elektronického záznamu (CD) Polná na pohlednicích 1895 až 2004 (vydalo Linda Polná v r. 2005), a to se souhlasem autora pana Jana Prchala.

Pro upřesnění a ověření ústně získaných informací byly použity i informace získané z médií: shlednutí dokumentárního pořadu „Případ Leopolda Hilsnera“ (vysílaného ČT) natočeného krátce po listopadu 1989, tvůrčí skupinou Anny Beckové, v tomto případě jsem použila i informace z internetových stránek týkajících se tohoto natočeného dokumentu.

³² Vlastní fotografie - obrazová příloha: 8 – 11 (podzim r. 2006).

10. Obrazová příloha

Osobní fotografické snímky

Snímky paní Ludmily Vomlelové

Snímky pana Jiřího Rathauského

Upravené kopie historických pohlednic pana Jana Prchala
„Polná na pohlednicích 1895 až 2004“

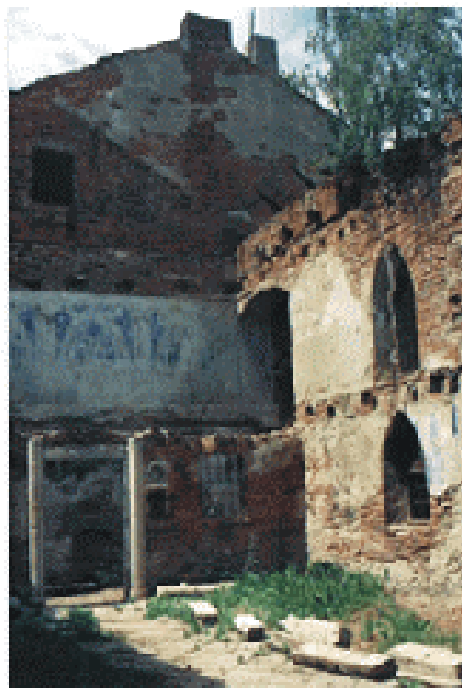
Obrazová příloha

1. Letecký pohled na Polnou

2. Letecký pohled na polenské židovské ghetto

3. Polenská synagoga před rekonstrukcí

4. Židovský hřbitov v Polné

5. Interiér synagogy v Polné 1.

6. Interiér synagogy v Polné 2.

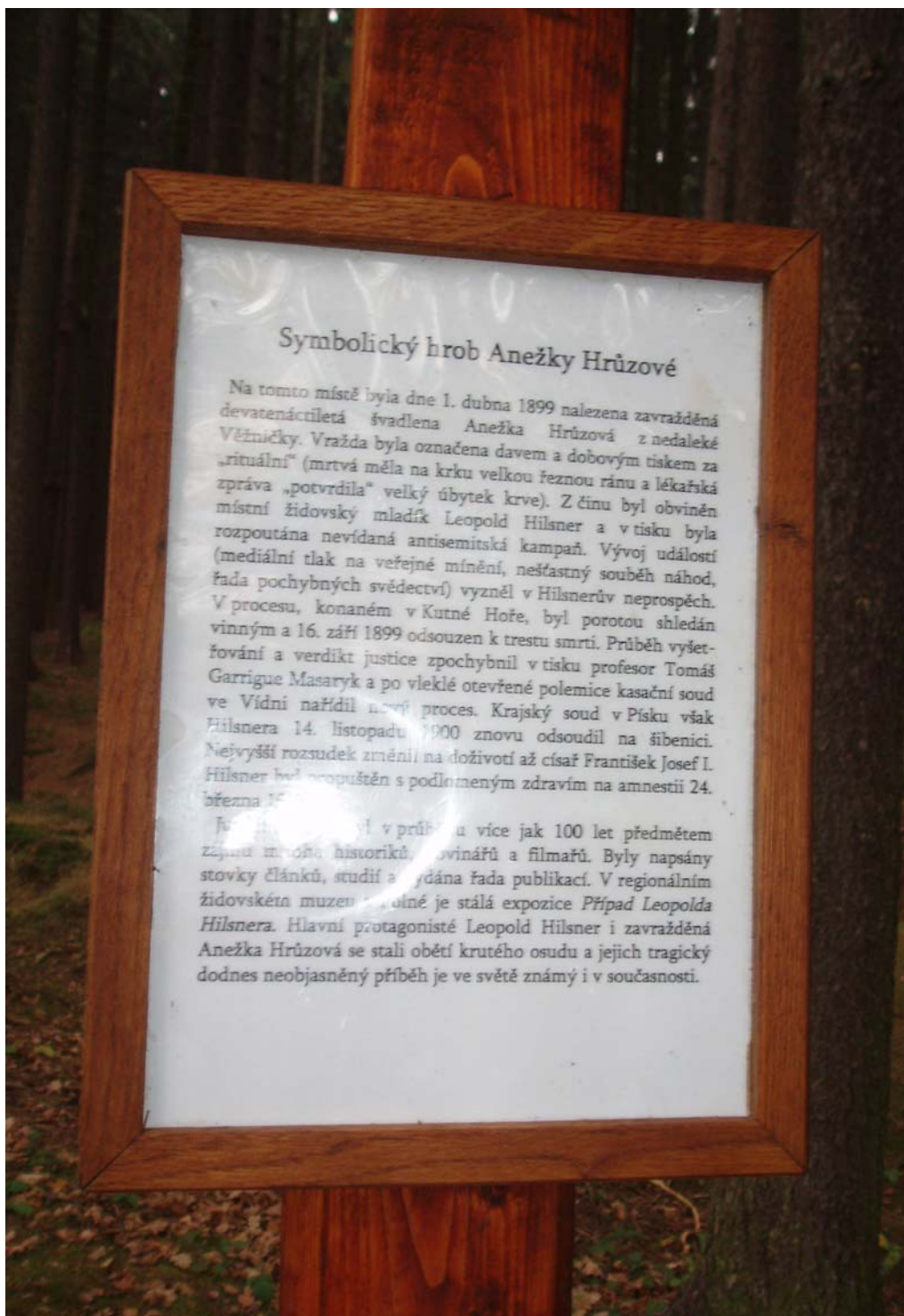
7. Interiér synagogy v Polné 3.

8. Místo údajné vraždy Anežky Hružové - podzim 2006

9. Místo údajné vraždy Anežky Hružové – detail

Symbolický hrob Anežky Hružové

Na tomto místě byla dne 1. dubna 1899 nalezena zavražděná devatenáctiletá švadlena Anežka Hružová z nedaleké Věžničky. Vražda byla označena davem a dobovým tiskem za „rituální“ (mrtvá měla na krku velkou řeznou ránu a lékařská zpráva „potvrdila“ velký úbytek krve). Z činu byl obviněn místní židovský mladík Leopold Hilsner a v tisku byla rozpoutána nevídaná antisemitská kampaň. Vývoj událostí (mediální tlak na veřejné mínění, nešťastný souběh náhod, řada pochybných svědectví) vyzněl v Hilsnerův neprospěch. V procesu, konaném v Kutné Hoře, byl porotou shledán vinným a 16. září 1899 odsouzen k trestu smrti. Průběh vyšetřování a verdikt justice zpochybnil v tisku profesor Tomáš Garrigue Masaryk a po vleklé otevřené polemice kasační soud ve Vídni nařídil nový proces. Krajský soud v Písku však Hilsnera 14. listopadu 1900 znovu odsoudil na šibenici. Nejvyšší rozsudek změnil na doživotí až císař František Josef I. Hilsner byl propuštěn s podlomným zdravím na amnestii 24. března 1905.

Ještě v průběhu více jak 100 let předmětem zájmu mnoha historiků, novinářů a filmařů. Byly napsány stovky článků, studií a vydána řada publikací. V regionálním židovském muzeu v Písku je stálá expozice *Případ Leopolda Hilsnera*. Hlavní protagonisté Leopold Hilsner i zavražděná Anežka Hružová se stali obětí krutého osudu a jejich tragický dodnes neobjasněný příběh je ve světě známý i v současnosti.

10. Nápis u symbolického hrobu v lese Březina – podzim 2006

11. Symbolický hrob Anežky Hrůzové – podzim 2006

12. Pohlednice - Polná v roce 1899

13. Dobová pohlednice s místem činu

14. Dobová pohlednice z doby „hilsneriády“

14a. Dobová pohlednice z doby „hilsneriády“

Starý zámek. C. k. okresní soud v Polné.
Fot.-amat. G. Toužil, red. v Praze. Veškerá práva vyhrazena.
Tisk V. Kotrba v Praze.

15. Dobová pohlednice tehdejšího soudu v Polné (již neexistuje)

16. Dobová pohlednice „rada spravedlivých“

17. Tehdejší hotel Culka – dnes Hospoda u Rytířů

18. Dobová pohlednice Leopolda Hilsnera – bez komentáře!

19. Dobová pohlednice Anežky Hružové

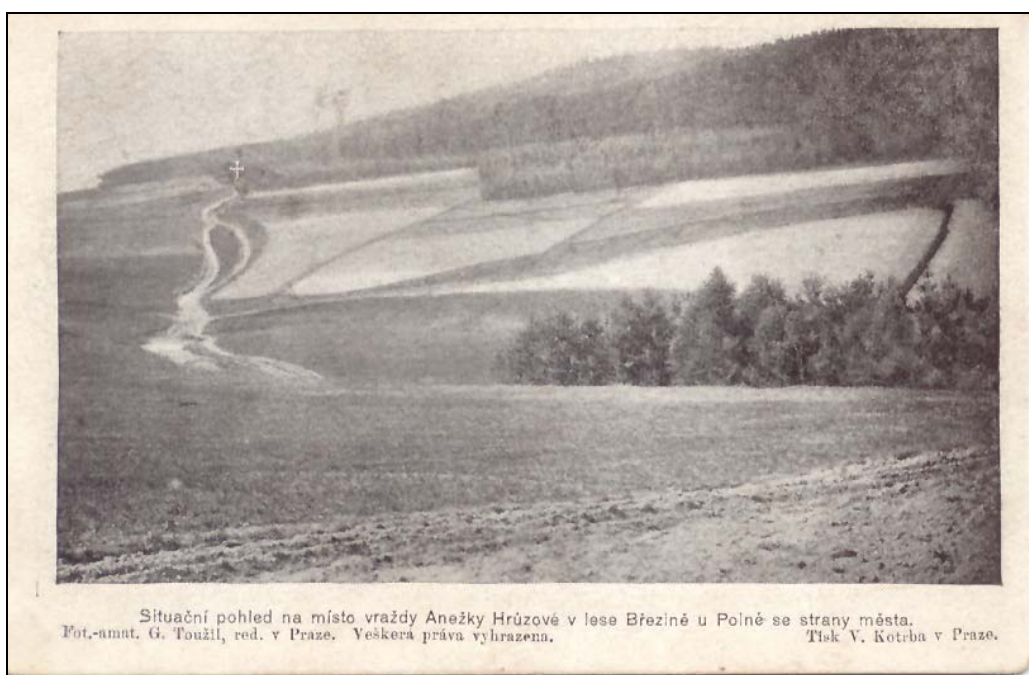
20. Dům ve kterém žila Anežka Hrůzová

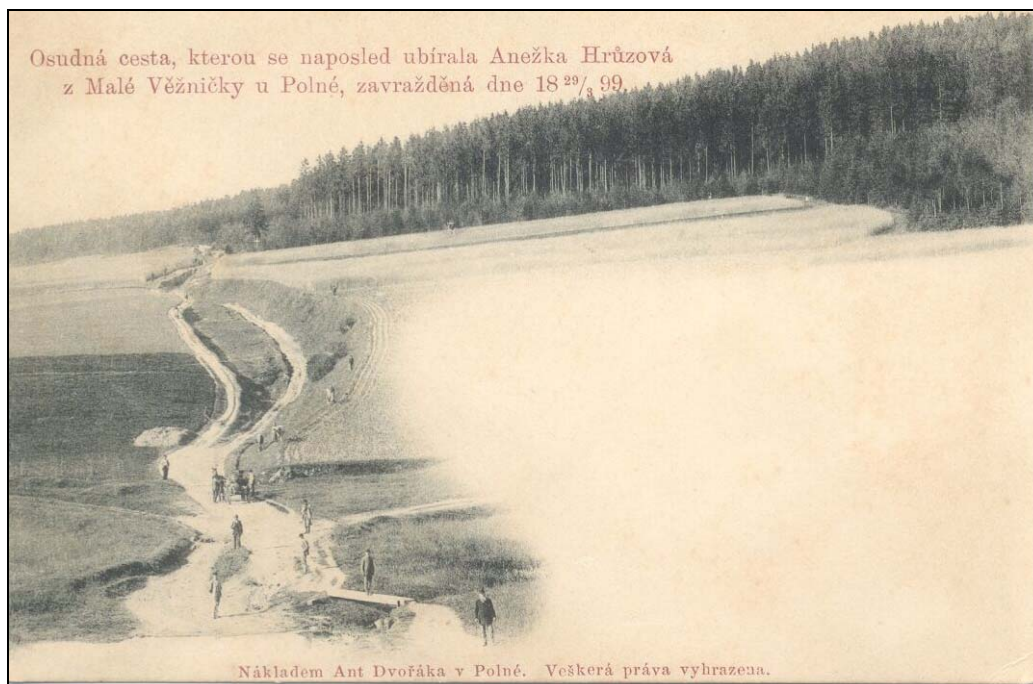
21. Dům ve kterém žila Anežka Hrůzová – boční pohled

22 . Dolní (Malá) Věžnice (asi 1,5 km od Polné)

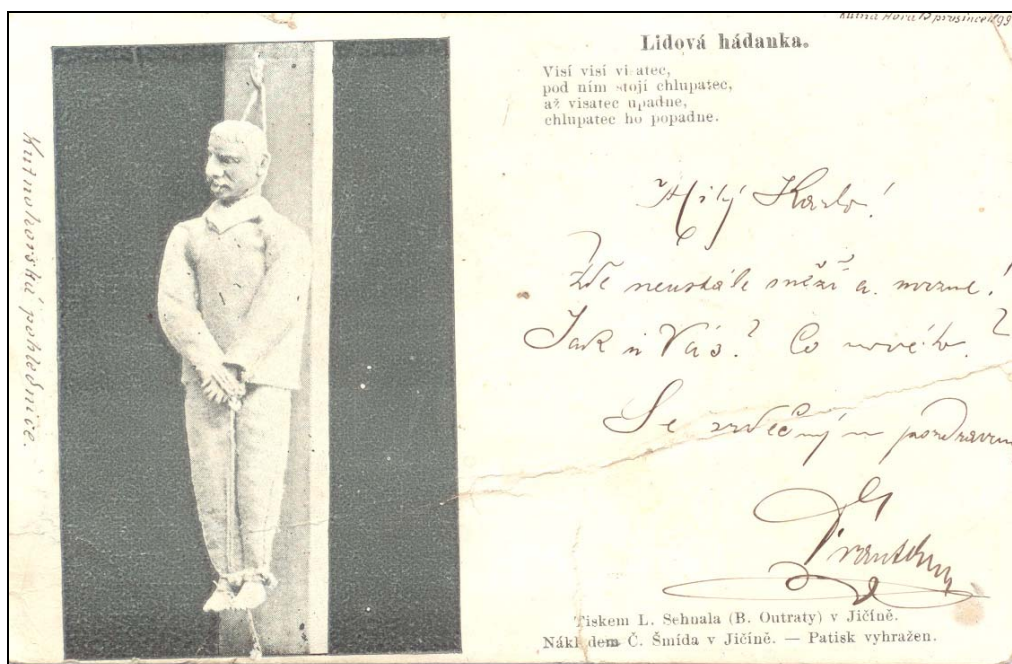
23. Dobová pohlednice - cesta do Věžničky

24. Dobová pohlednice - v češtině

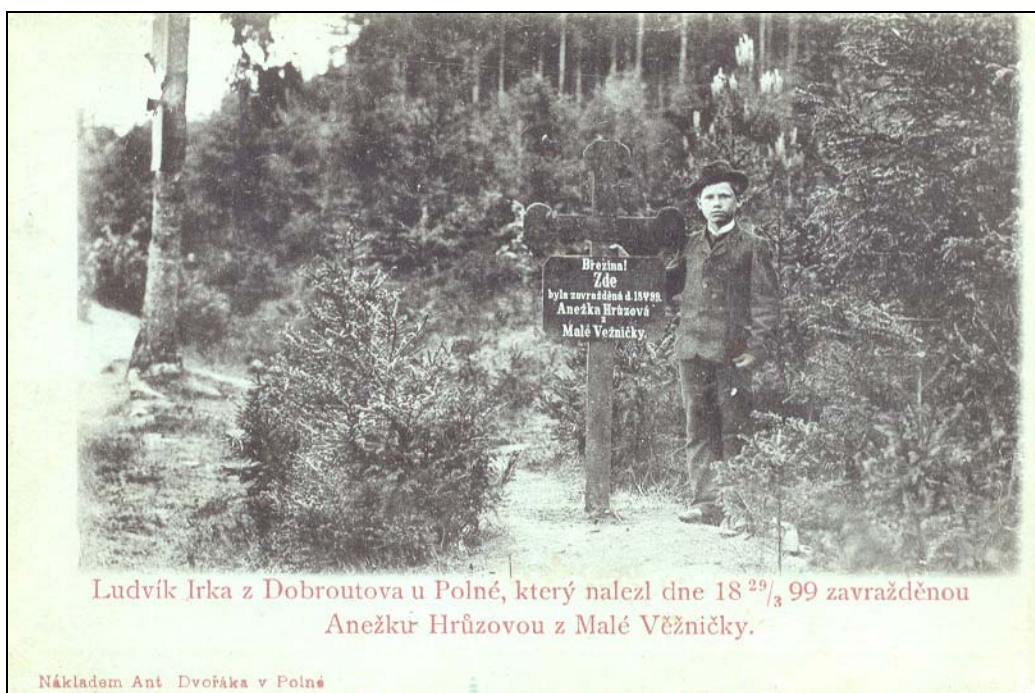
25. Dobová pohlednice - v němčině

26. Dobová pohlednice - bez komentáře!!

27. Dobová pohlednice - fotografie příbuzných z místa činu

28. Dobová pohlednice – nálezce mrtvého těla

29. Dobová pohlednice – pátrání v místě činu

Sestra, matka, bratr, poručník, sestřenice, choť poručníka
zavražděné Anežky Hružové.

Les »Březina« u Polné.

Nákladem Ant. Dvořáka v Polné.

Veskerá práva vyhrazena.

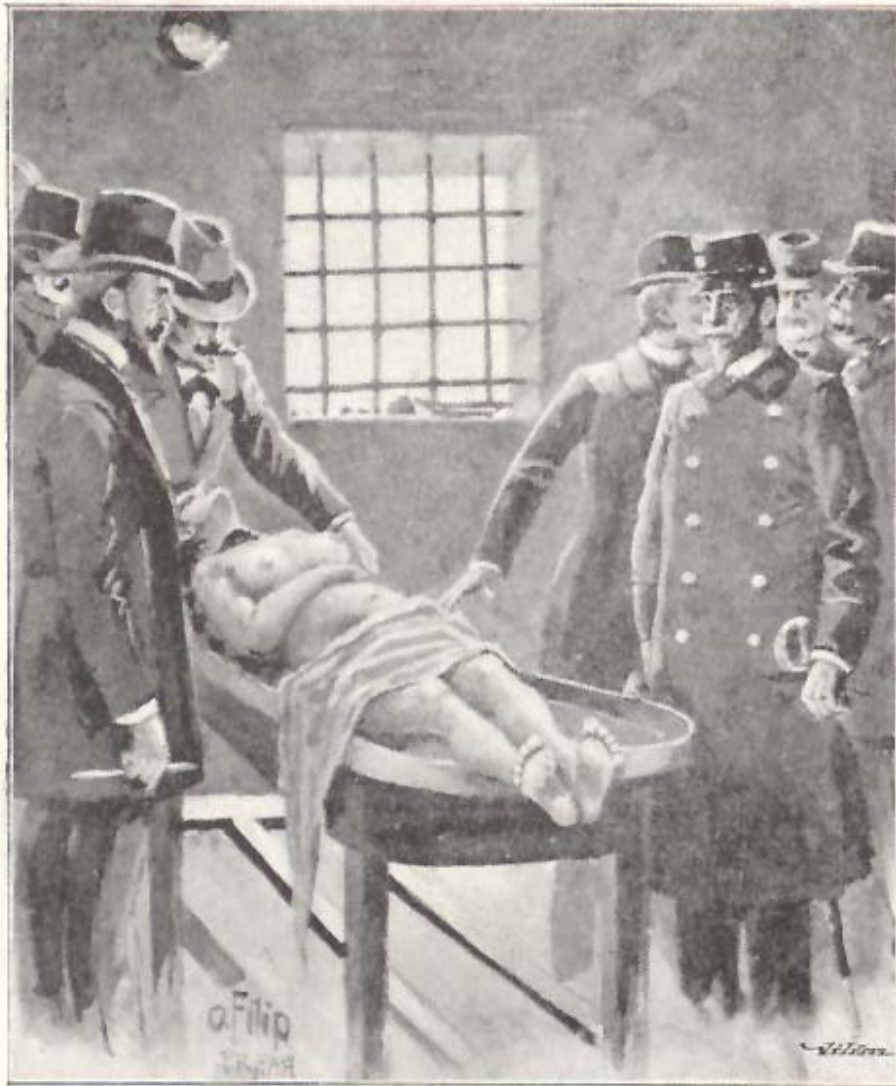
30. Dobová pohlednice pozůstalých v lese Březině

31. Dobová pohlednice - zvědavci v Březině

31a. Dobová pohlednice - zvědavci v Březině
(s dodaným německým komentářem!)

Pytvání mrtvoly Anežky Hřůzové v umrlčí komoře v Polné.
Fot.-amat. G. Toužil, red. v Praze. Veškerá práva vyhrazena.
Tisk V. Kotrba v Praze.

32. Dobová pohlednice – bez komentáře

**Der Blutmord an der christlichen Jungfrau
Agnes Gruza**

am 29. März 1899 im Biezina-Walde bei Polna.

Der Schächter Leopold Hülsner Ein Kultus-Beamter
der alljährl. Eühnepfer, der Beschaffer des Opfers der Hebräer.

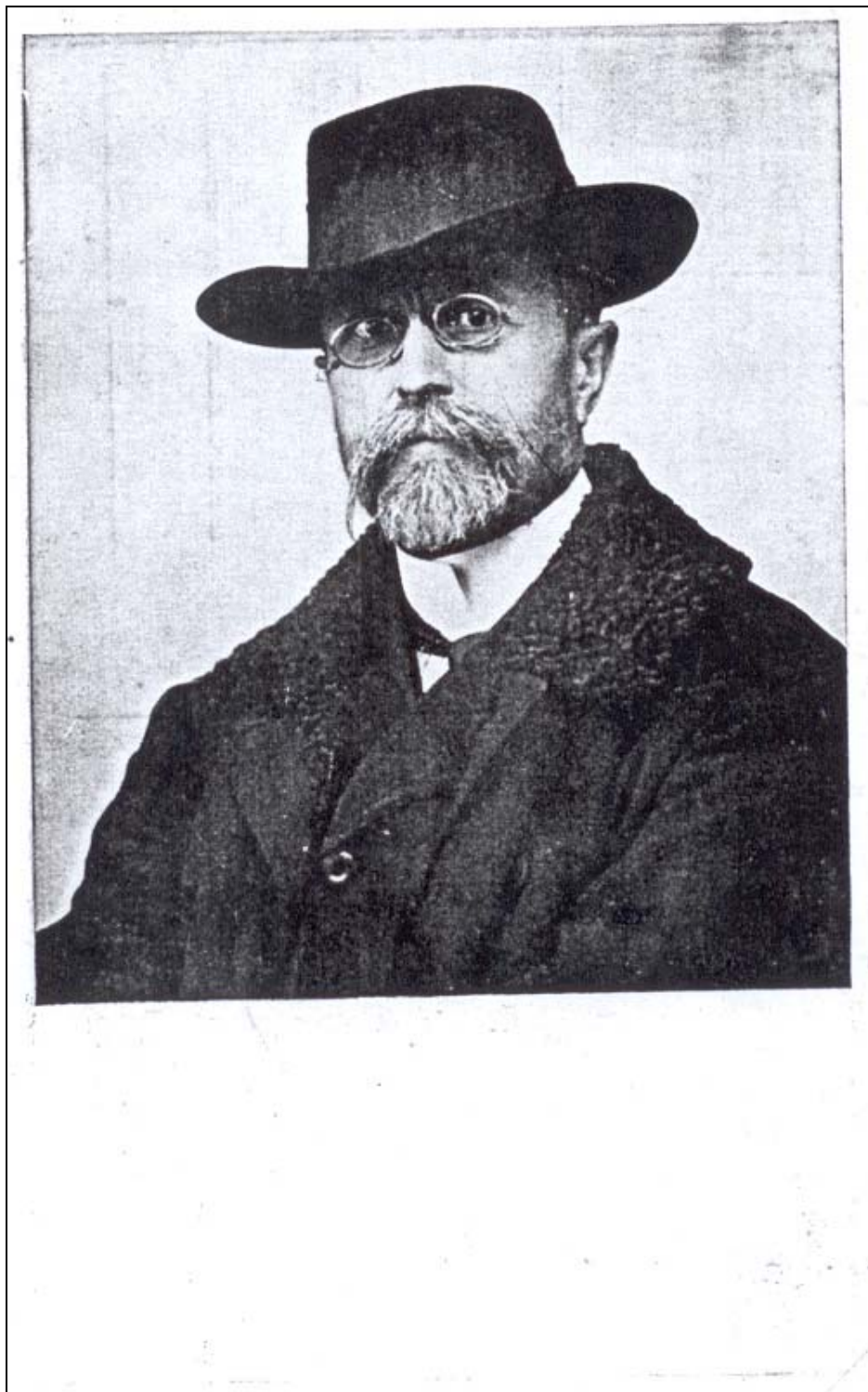
■ Bekanntlich bestätigte der Wiener Oberste Gerichtshof die in Kuttenberg und Pisek an Hülsner erkannten Todesurteile. ■

Siehe auch: „Die Wahrheiten über die Morde in Polna“ 70 Pf.

Eltern, hütet Eure Kinder, hütet Euer höchstes Gut,
Das der große Schicksalslenker anvertraut hat Eurer Hrt,
Schmeichelnd naht der Feind, der Dämon, lächelnd lockt sein Angesicht
Drum vom Antlitz reißt die Maske ihn, dem süßen, falschen Wicht!
Euren Kleinen, den Bedrohten, stellt im wahren Bild ihn dar,
Schreit zum Himmel doch um Eühne ich in der großen Opfer Schar!

Gustav Ad. Dewald in Berlin S.W. 61.

33. Dobová pohlednice – „jeden z výsledků rozpoutané hilsneriády“

34. T.G.Masaryk v době „hilsneriády“

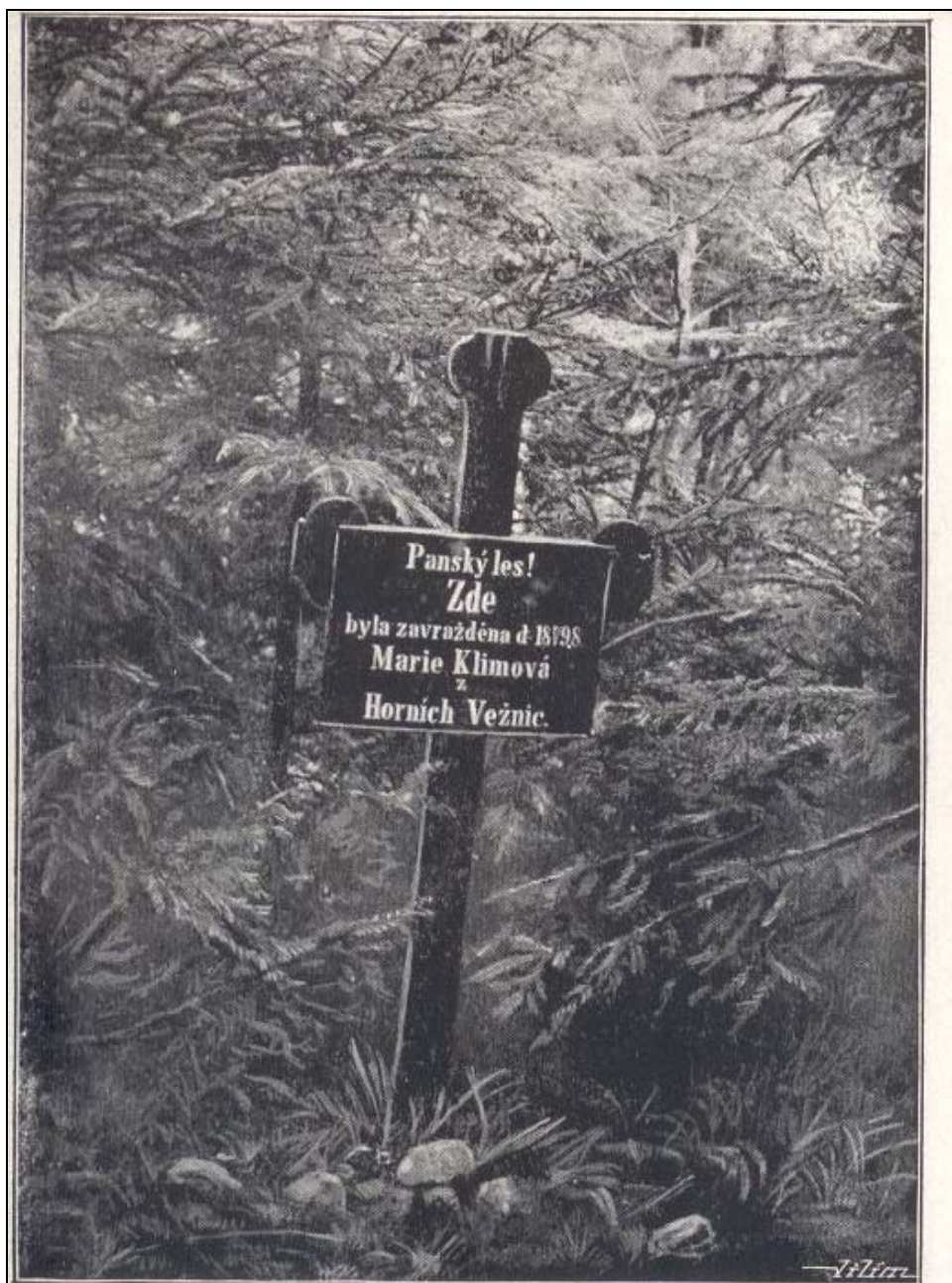

JUDr. Baxa, zem. poslanec a advokát v Praze,
zástupce rodiny Hružovy z Malé Věznice u Polné, mluví velkou
řeč při procesu s Hilsnerem.

Fot. amat. G. Toužil, redaktor v Praze, vydavatel. Práva vyhražena.

Tisk E. Beauforta v Praze

35. Dobová pohlednice - advokát příbuzných Anežky Hružové

Fot.-amat. G. Toužil, red. v Praze. Veškerá práva vyhrazena.
Tisk V. Kotrba v Praze.

36. Dobová pohlednice – místo, kde byla údajně Židy zavražděna i Marie Klímová

37. **Alfred Dreyfus**, kapitán francouzské armády

38. Otevřený dopis Emila Zoly prezidentu republiky

13.února 1898- Emile Zola napsal v deníku *L'Aurore* otevřený, dopis prezidentu republiky s názvem: **ŽALUJI!**-

DOPIS PREZIDENTU REPUBLIKY:

...Válečný soud se právě odvážil - na rozkaz - osvobodit jistého Esterhazyho... Vzhledem k tomu, že se odvážil, odvážím se i já. Vyslovím pravdu, protože jsem slíbil, že ji budu říkat... Dovedete to pochopit? Již celý rok generál Billot a generálové de Boisdeffre a Gonse vědí, že Dreyfus je nevinen, a ponechali si tak strašlivé tajemství pro sebe. A tito lidé klidně spí a mají ženy a děti, které milují... Stále se mluví o cti armády... Ach ano, zajisté - armáda, která by povstala při první hrozbě, která by bránila francouzskou zemi, ta je totožná s lidem, k té cítíme lásku a úctu... Ale tady jde o šavli, o pána, kterého možná zítra dostaneme. A líbat zbožně jílec šavle - ne...! Opakuji: Pravda je na pochodu a nic ji nezastaví. Teprve dnes začíná aféra. Žaluji podplukovníka Du Patyho de Clam... Žaluji generála Merciera... Žaluji generála Gonse... Žaluji generála Billota... Žaluji generála de Boisdeffra... Žaluji znalce písma... Žaluji kanceláře ministerstva války, že znásilnil právo tím, že odsoudil obžalovaného na základě dokumentu, který zůstal tajný a žaluji druhý válečný soud, že na rozkaz kryl tuto nezákonnost a sám se dopustil justičního zločinu tím, že vědomě zprostil viny Estrhazyho..."

39. Znění dopisu